

Postawy rodziców wobec własnych dzieci

Pojęcie „**postawa**” jest powszechnie znane, choć różnie rozumiane. Przy ocenianiu zachowań używa się często określeń – postawa właściwa i niewłaściwa.

Szczególne rolę w kształtowaniu postawy odgrywa środowisko rodzinne, a nim rodzice – oddziałujący na swoje dzieci w sposób, być może nie zawsze świadomy i zamierzony. Rola rodziców w kształtowaniu postaw jest niezaprzeczalna, dlatego niezmiernie ważne jest to, jakie sami prezentują wobec własnych dzieci, innych ludzi, różnych przedmiotów i zjawisk otaczającego świata.

Postawa rodziców – jak każda inna – **zawiera trzy komponenty** (składniki):

1. emocjonalno – oceniający (odzwierciedla się w wypowiedziach dotyczących dziecka, w tonie i ekspresji wypowiedzi, ale także zachowaniu niewerbalnym – bezsłownym tj. gesty, mimika tzw mowa ciała); dotyczy tego co rodzice mówią o dziecku i jak je oceniają, co o nim myślą i jak je traktują oraz konkretnego działania na rzecz dziecka,
2. poznawczy – dotyczy wiedzy rodziców o dziecku (poglądy i przekonania o dziecku),
3. behawioralny – działania i zachowania rodziców wobec dziecka (co rodzice są zdolni zrobić dla swojego dziecka).

Typy postaw rodzicielskich:

W literaturze światowej można znaleźć różne modele typologii postaw. M. Ziemska dzieli je na dwie grupy:

1. Postawy rodzicielskie nieprawidłowe wychowawczo.
2. Postawy rodzicielskie wychowawczo właściwe i pożądane.

Do grupy postaw niewłaściwych wychowawczo wchodzi postawy:

- Odrącająca
- Unikająca
- Nadmiernie chroniąca
- Nadmiernie wymagająca, zmuszająca, korygująca.

Postawa odrącająca

Charakteryzuje się nadmiernym dystansem uczuciowym wobec dziecka przy jednoczesnej dominacji rodziców. Dziecko jest odczuwane jako ciężar i nierzadko rodzice szukają zakładu, który by przejął ich obowiązki i uwolnił od tej niewygody, ograniczającej ich swobody lub robienie kariery zawodowej.

Postawa unikająca

Charakteryzuje się również nadmiernym dystansem uczuciowym wobec dziecka, a jednocześnie występującej uległości i bierności. Obcowanie z dzieckiem nie sprawia im przyjemności, a czasem bywa odczuwane jako trudne – wówczas rodzice są bezradni i nie wiedzą co z nim robić.

Postawa nadmiernie chroniąca.

Charakteryzuje się uległością i nadmierną koncentracją na dziecku. Podejście do dziecka jest wtedy bezkrytyczne, a ono same uważane za wzór doskonałości.

Postawa nadmiernie wymagająca, zmuszająca, korygująca.

Rodzice są nadmiernie skoncentrowani na dziecku i posiadają cechy wskazujące na dominację.

Z góry zakładają dostosowanie się dziecka do stawianych wymagań i duże osiągnięcia, a dziecko znajduje się pod presją, aby dorównać idealnemu wzorowi.

Postawy właściwe, pożądane wychowawczo.

Swobodny kontakt rodzica z dzieckiem, zrównoważenie uczuciowe rodziców to podstawa powstawania właściwych postaw rodzicielskich.

Do tej grupy zaliczamy postawy:

- Akceptacji
- Współdziałania
- Dawania rozumnej swobody
- Uznawanie praw dziecka.

Postawa akceptacji

O postawie akceptacji mówi się wtedy, gdy rodzice przyjmują swoje dziecko takim, jakie ono jest. Akceptując je dają mu poczucie bezpieczeństwa i zadowolenia z własnego istnienia. Akceptując rzeczywiście swoje dziecko, lubią je i kochają oraz nie ukrywają przed nim tego uczucia.

Współdziałanie

Jest to postawa, którą charakteryzuje pozytywne zaangażowanie i zainteresowanie rodziców zarówno jego zabawą, pracą jak i niepowodzeniami, ale także wciąganie dziecka w sprawy rodziny i domu (na miarę jego możliwości rozwojowych). Rodzice znajdują przyjemność nie tylko we wspólnym wykonywaniu czynności, ale także we wzajemnej wymianie uwag, obserwacji, zadań.

Dawanie rozumnej swobody

Rodzice uznając i rozumiejąc dziecko, wiedzą, że w miarę wzrastania – fizycznie się od nich oddala. W miarę dorastania rodzice dają coraz większy zakres swobody i pozwalają na zabawę, prace z dala od nich. Dając duży margines swobody, a jednocześnie potrafią utrzymując autorytet i potrafią, nie tracąc zaufania, kierować dzieckiem w takim zakresie, jakim jest to pożądane.

Uznawanie praw dziecka

Postawa ta polega na tym, że rodzice potrafią uznać prawa dziecka w rodzinie, jako równego członka, nie przeceniają i niedoceniają jego roli. Pozwalają na odpowiedzialność za własne działanie, a nawet oczekują, że dziecko będzie w sposób partnerski, ale jednocześnie dojrzały się zachowywać. Kierują dzieckiem przez podsuwanie mu sugestii.

Zarówno postawy rodzicielskie niewłaściwe, jak i właściwe wskazują pewien charakterystyczny model zachowania się rodzica. Należy pamiętać, że postawa rodzica wpływa na zachowanie dziecka, dlatego **niewłaściwe postawy rodziców sprzyjają następującym zachowaniom dzieci:**

- Agresja
- Kłótność
- Zahamowanie rozwoju uczuć wyższych
- Niezdolność do nawiązywania trwałych więzi uczuciowych
- Opóźnienie dojrzałości społecznej
- Zależność od matki
- Niepewność, lękliwość, obsesje, przewrażliwienie.

Postawy prawidłowe są dobrym gruntem do kształtowania się u dziecka:

- Zdolności nawiązywania trwałych więzi emocjonalnych
- Wytrwałości
- Zdolności podejmowania zobowiązań
- Pomysłowości
- Lojalności i solidarności w stosunku do członków rodziny.

Troską i nieustannym dążeniem każdego rodzica powinno być stwarzanie możliwie najlepszych warunków do rozwoju własnego dziecka. Postawa rodzicielska, z którą mały człowiek styka się od chwili narodzenia, w bardzo dużym stopniu warunkuje możliwości rozwoju emocjonalnego, poznawczego i społecznego.

Literatura:

1. Baley S. *Wprowadzenie do psychologii społecznej.*
2. Ziemska M. *Postawy rodzicielskie.*
3. Pospieszyl K. *Psychologiczna analiza wadliwych postaw społecznych.*
4. Misiewicz H. *Rola rodziny w kształtowaniu się postaw.*